

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פְּרִשֶׁת לָךְ לָךְ

פניני אמן ותפלה בפְּרִשֶׁה

מאוצרות אמונים

יתחשב בעבודה שלפני מזלו אינו יכול להוליד.

לְכָךְ כָּנְנוּ חֲכָמִים בְּאוֹמְרָם (ברכות ו א): "כָּל הַקּוֹבֵעַ מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ - אֵלֶיךָ אֲבָרְהָם בְּעֶזְרוֹ"; הַמְאֲמִין בְּשִׁלְטוֹן הַמַּזָּל, מְנַסֵּה תַדְרֵי לְשׁוֹנֵת מְקוֹמוֹ, אוֹלֵי יוֹעִיל לוֹ הַדְּבָר. כְּבָלְעִם הַרְשָׁע שֶׁשָּׁנָה מְקוֹמוֹ פְּעַם אַחַר פְּעַם בְּנִסְיוֹן לְגַבֵּר עַל הַמַּזָּל וּלְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל (ראה במדבר כט). אוֹלַם 'הַקּוֹבֵעַ מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ' מְצַהֵר בְּכָךְ עַל הַפְּרָתוֹ בְּעֵבֶדָה שֶׁיִּכְוֹל ה' לְהוֹשִׁיעוֹ לְמִרוֹת מַזְלוֹ, וּלְכָךְ 'אֵלֶיךָ אֲבָרְהָם' - שֶׁשָּׁנָה אֶת מַזְלוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם, יִהְיֶה 'בְּעֶזְרוֹ' וְיִשָּׁנָה אַף אֶת מַזְלוֹ לְטוֹבָה.

בית אמונים

אָדוֹן עוֹלָם - לְהַזְכִּיר זְכוֹת אֲבָרְהָם

ו'יאמר אֲד-נִי אֲלֵקִים בְּמָה אֲדַע כִּי אֵיךְ שָׁנָה" (טו ו)

בְּגִמְרָא (ברכות ז א) דְרָשׁוּ חֲכָמִים עַל פְּסוּקֵי זֶה: "אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחָאֵי: מֵיּוֹם שֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם לֹא הָיָה אֲדָם שֶׁקָּרָא לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'אָדוֹן' עַד שֶׁבָרָא אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ וּקְרָאוֹ 'אָדוֹן'."

עַל פִּי זֹאת בָּאָר רַבִּי פִּינְחָס הַמְּבִיט מִפְּאֵלֶיךָ אֶת הַשַּׁעַם שֶׁאֵנוּ מְקַדְּמִים לְתַפְלַת שַׁחְרִית אֶת פִּיּוֹת 'אָדוֹן עוֹלָם'. כִּי כִּפִּי שְׂבִיּוֹם הַכַּפּוּרִים, טָרַם תַּחֲלַת סָדֵר עֲבוֹדַת הַתְּמִיד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה הַמְּנַהֵג שׁוֹאֵל: "הֲאִיר פִּנִּי כָּל הַמְּזֻרָח עַד שֶׁבִּחְבְּרוֹן" כְּדֵי לְהַזְכִּיר אֶת זְכוֹת הָאֲבוֹת הַקְּבוּרִים בָּהּ (משנה יומא ג ג; רד"ש ל"ט פ"ט). כִּךְ גַּם אֲנִי, רִאשִׁי שֶׁנִּפְתַּח אֶת סָדֵר תַּפְּלוֹת הַיּוֹם שֶׁנִּתְקַנְנוּ בְּמְקוֹם הַתְּמִיד, בְּהַזְכֵּר זְכוֹתוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ שֶׁהָיָה הַרְאִשׁוֹן שֶׁקָּרָא לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'אָדוֹן עוֹלָם'.

כְּאֲשֶׁר בָּא רַבִּי פִּינְחָס לְפָנָי רַבּוֹ הַגָּדֵל מוֹלִינָא כִּסְטָדוֹרוֹ הַחֲדָשׁ בְּיָדוֹ, תְּבוּנוֹת הַגָּאוֹן בְּתַכְנֵנו, וְכִשְׁהַבְּחִין בְּפִרוּשׁ הָאָמֹר, הַפְּסִיר בְּהַתְּפַעְלוֹת: "אֵלּוֹ הָיָה יוֹצֵא הַסְּדוּר לְאוֹר רַק כְּדֵי לְהַבִּיא פְּרוּשׁ זֶה - דִּינָנוּ!"

סדור 'שערי התקנים' בפרשת 'אָדוֹן עוֹלָם'; שְׂרֵיט 'כִּפִּי יוֹנָה' (וּלְנָא תְּרִל"ו) הַקְּדָמָה

הַצְּדִיקִים אֵינָם רּוֹצִים לְהִטְרִיחַ

ו'תאמר שְׂרִי אֵל אֲבָרְהָם נִהַג נֶאֱמַר עֲצֵרְנִי הִ' מִלְּדַת בֵּא נָא אֵל שִׁפְחָתִי אוֹיֵל אֲבָנָה מִמֶּנָּה וְיִשְׁמַע אֲבָרְהָם לְקוֹל שְׂרִי" (טו א)

כְּתַב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲבָן שׁוֹעִיב תַּלְמִיד הַרְשָׁב"א:

"וְהוּא שֶׁלֹּא תַּחֲפַל עַל שְׂרָה כְּשֶׁהִיָּה עֲקָרָה, כְּמוֹ שֶׁהַתַּפְּלָל יִצְחָק [כְּכַתּוּב (להלן כה א):] וְיַעֲתֵר יִצְחָק לְה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא! וְלִקְחָ לּוֹ שִׁפְחָה? כִּי הַצְּדִיקִים אֵינָם רּוֹצִים לְהִטְרִיחַ כְּלָפִי מַעְלָה, אֵלֶּא לְצַרְךָ גְּדוּל. וְיִצְחָק הַתַּפְּלָל, כִּי לֹא תִּתְרָה לּוֹ שִׁפְחָה כִּי הוּא עוֹלָה תְּמִימָה."

דְּרָשׁוֹת ר"י אֲבָן שׁוֹעִיב עֵה"ת ח"י שְׂרָה

אָמֵן עַל 'מִגּוֹן אֲבָרְהָם'

ו'אֲבָרְכָךְ וְאֲגִדְלָה שְׁמֶךָ וְהָיָה בְּרַכָּה" (יב א)

עַל הַבְּטָחָה: "וְהָיָה בְּרַכָּה" הַבִּיא רַש"י אֶת דְּרָשׁת חֲכָמִים (פְּסָחִים ק"ז א), שֶׁאֵף שֶׁשִּׁלְשֵׁת הָאֲבוֹת הִזְכִּירוּ בְּרַכָּה הַרְאִשׁוֹנָה בְּשִׁמּוּנָה עֲשָׂרָה, אֵין הוֹתֵמִים אֵלֶּא בְּאֲבָרְהָם - 'מִגּוֹן אֲבָרְהָם'.

הַלְכָה הִיא כִּי שְׁלוֹשׁ כְּנֻגוֹת יֵשׁ בְּעִנְיַת 'אָמֵן': עַל בְּרַכָּה שֶׁתְּכַנֵּה שְׂבַח בְּלִבְד מְכֻוֵּנִים: "אָמֵת הִיא הַבְּרַכָּה". עַל תַּפְּלָה וּבִקְשָׁה מְכֻוֵּנִים: "הִי רְצוֹן שִׁיתְקַיְמוּ דְבָרֵי הַמְּבָרָךְ", וְעַל בְּרַכָּה שֶׁכּוֹלֵלֶת שְׂבַח וּבִקְשָׁה מְכֻוֵּנִים אֶת שְׁנֵיהֶם: "אָמֵת... וְהִי רְצוֹן..." לְאוֹר זֹאת פֶּסֶק הַב"ה שֶׁעַל בְּרַכַּת 'מִגּוֹן אֲבָרְהָם' יֵשׁ לְכֻן 'אָמֵת' בְּלִבְד, לְפִי שֶׁכְּלָה שְׂבַח.

אוֹלַם בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה' כְּתַב פִּי מְדַבְּרִי בְּעַל הַמְּגוֹן אֲבָרְהָם' מִשְׁמַע שִׁישׁ לְכֻן בְּבִרְכַּת 'מִגּוֹן אֲבָרְהָם' גַּם 'הִי רְצוֹן', וּמְבָאָר שֶׁלְפִי שֶׁבְּבְרַכָּה זֹאת מְנַהֵג בִּקְשָׁה לְקֻרְבַּן הַגְּאֵלָה בְּמִלִּים: "וְזוֹכֵר חֲסִדֵי אֲבוֹת וּמְבִיא גוֹאֵל לְבָנֵי בְּנֵיהֶם", סוֹבֵר הַמְּגוֹן אֲבָרְהָם' שִׁישׁ לְכֻן בְּעִנְיַת 'אָמֵן' עַל בְּרַכָּה זֹאת גַּם 'אָמֵת' וְגַם 'הִי רְצוֹן'.

שְׂרֵיט א"ח חֲדָד ה' ב'י"ח' שִׁים: 'מִגּוֹן אֲבָרְהָם' שִׁים ה' מִשְׁנֵה בְּרוּרָה' שִׁים כה; 'בְּאוֹר הַלְכָה' שִׁים ה'

אָמֵן - מְדוּר לְדוּר

"וְיִוצֵא אֹתוֹ חֲחוּצָה וְיֹאמְרֵהוּ הַבֵּט נָא הַשְּׁמִימָה וּסְפֵר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וְיֹאמְרוּ לוֹ כֹּה יִהְיֶה זְרָעָה; וְהֹאֲמֵנוּ בְּה' וְיַחֲשִׁבֶהּ לוֹ אֲדָקָה" (טו ה-ו)

מְדוּעַ לֹא נֹאמַר כָּאֵן 'וְיֹאמְרֵנוּ' אֵלֶּא 'וְהֹאֲמֵנוּ'?

בָּאָר רַבִּי אֲבָרְהָם יוֹסֵף קְרִיִּיזוֹוִירֵט רַבֵּה שֶׁל וואַיינִיטֵשׁ: רַמְזוֹ הַכּוֹתֵב לְכָךְ שֶׁאַחַר שֶׁנִּתְבָּרַךְ אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבִרְכַּת: "כֹּה יִהְיֶה זְרָעָה" עֵנָה 'אָמֵן' אַחַר הַבְּרַכָּה. בְּפִעֲלָתוֹ זֹאת טְבַע לְדוּרוֹת בְּקֻרְבַּן בְּנֵי אַחֲרָיו אֶת מִצְוַת עֵינַת אָמֵן. לְכֻן אָמַר הַכְּתוּב 'וְהֹאֲמֵנוּ [בְּשִׁלְשׁוֹן הַפְּעִיל] שְׂגוּרִים לְכָל הַבְּאִים אַחֲרָיו שִׁיתְקַיְדוּ אִף הֵם עַל עֵינַת אָמֵן, וְאֵת הַקְּבִיעָה לְדוּרוֹת שֶׁל הַנְּהַגָה זֹאת הַחֲשִׁיב לּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'לְאֲדָקָה'.

בית אמונים

"אָמַר לוֹ: צֵא מֵאֲצִטְגִּינּוֹת שֶׁלְךָ שְׂרֵאִית בְּמַזְלוֹת שֶׁאֵינָה עֵתִיד לְהַעֲמִיד בּוֹ" (רש"י).

דְּרַשׁ רַבִּי יַעֲקֹב הַלּוֹי קוֹפְשֵׁטְיִין רַבֵּה שֶׁל גְּמַנְצִיּוֹ:

אִף כִּי קִבְעוּ חֲכָמִים (מ"ט כח א): "חַיִּי, בְּנֵי וּמְזוּזֵינוּ... בְּמַזְלָא תַּלְיָא מְלֵתָא", הַמְּתַעַשֵׂשׁ בְּתַפְּלָה יְכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת מַזְלוֹ לְטוֹבָה. כְּפִי שֶׁכָּאֵן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבָרְהָם שֶׁלֹּא

אֲבָרְהָם יֵשֵׁב בְּמְקוֹם תַּפְּלָה

ו'ישא לוט את עיניו וירא את כל כפי הידון פי כלה משקה... כגון ה' כפוי מצרים באכה צער" (יג א)

בְּאֵר הַיַּחֲתֵם סוֹפְרִי:

לוֹט בָּחַר לְשִׁבְת בְּסוּדוֹם אֲשֶׁר הִיתָה: "כְּגוֹן ה' כְּאֲרָץ מִצְרַיִם" - כְּפִי שֶׁבְּרַךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמִּצְרַיִם בְּנִהַר הַנִּילוֹס שֶׁהָיָה עוֹלָה מֵאֵלָיו וּמִשְׁקָה אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם לְפִי שֶׁלֹּא חָפַץ שִׁיחַפְּלִלוּ לְפָנָיו עַל הַגְּשָׁמִים, כִּךְ בְּרַךְ אֶת אֲדַמַּת סוּדוֹם, לְפִי שֶׁלֹּא רָצָה בְּתַפְלָתָם. אִף אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ בָּחַר לְשִׁבְת דּוֹקָא: "בְּאֵלָיו מִמְרָא אֲשֶׁר בְּחִבְרוֹן" (להלן יג יח), אֲשֶׁר הִיָּתָה אֲדַמַּת טְרָשִׁים (כְּתוּבוֹת ק"ב א), כְּדֵי שֶׁתְּמִיד יִצְטָרַף לְהִיּוֹת בְּהַ דְּבוּק בְּהַ בְּתַפְּלָה עַל הַגְּשָׁמִים.

חתם סופר

תַּפְּלָה עַל מְצִיאת כְּשָׂרָה

ו'יאמר אֲבָרְהָם אֵל מֶלֶךְ סוּדוֹם הֲרַמְתִּי יָדִי אֶל ה'... וְאִם אֲקוּחַ מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ" (יד כב-כג)

אֶת תְּבוּת: "הֲרַמְתִּי יָדִי אֶל ה'" תְּרַגְּם אוֹנְקְלוֹס: "אֲרִימִית יָדִי בְּצִלוֹ [בְּתַפְּלָה] קָדָם ה'", עַל מֶה הַתַּפְּלָל אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ?

פְּרַשׁ רַבִּי אֲבָרְהָם צְבִי גִינְצֵלֵר הִ"ד מְדִינַת הוּמְנָא:

אֶת הַפְּסוּק (תְּהִלִּים לב ו): "עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֵלֶיךָ לְעַת מְצִיאָה רַק לְשִׁטְף מִים רַבִּים אֵלָיו לֹא יִגְעִנוּ", פְּרַשׁ רַבִּי נִפְתָּלִי כ"ץ בְּעַל 'סְמִיכַת חֲכָמִים' בְּשִׁים אֲבִיו רַבִּי יִצְחָק הַכְּהֵן, עַל פִּי דִּין הַמְּבָאָר בְּגִמְרָא (ב"מ כא א) שֶׁהַמְּצִיאָה חָפֵץ שֶׁנִּשְׁטַף מִשְׂדֵּה חֲבֵרוֹ בְּאֲמָצְעוֹת נִהַר שֶׁעָלָה עַל גְּדוֹתָיו [שְׁלּוּלִיתוֹ שֶׁל נִהַר], אֵינוֹ חַיִּב לְהַחֲזִירוֹ אִף אִם יֵשׁ בוֹ סִימָן. וְאוֹלַם פֶּסֶק הַרְמ"א (ח"ו"מ רנט ז): "מִכָּל מְקוֹם טוֹב וְיִשָּׁר לְהַחֲזִיר". וְהוּא שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד" - הַמְּבָקֵשׁ לְשִׁבְת עַל הַתּוֹרָה בְּלֹא טְרוּחַת פְּרִנְסָה, "אֵלֶיךָ לְעַת מְצִיאָה" - שִׁימּוֹן ה' לְפָנָיו מְצִיאת כְּשָׂרָה כְּדֵי שִׁיּוּכַל לְהַתְּפַרְנֵס מִמֶּנָּה. "רַק לְשִׁטְף מִים רַבִּים אֵלָיו לֹא יִגְעִנוּ" - אִף לֹא מְצִיאת שֶׁנִּשְׁטַף הַנְּהַר מִשְׂדֵּה חֲבֵרוֹ, שֶׁהֵלֵא לְפִי שִׁיחֲסִיד הוּא. וְהִיָּה עָלָיו לְהַחֲזִירָהּ לְפָנָיו מִשְׁתַּרְת הַדִּין.

לְעֵנֶינָנוּ, אָמַר אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ לְמֶלֶךְ סוּדוֹם: "מַעוּדֵי הִיָּתִי מִתַּפְּלָל כְּתַפְּלַת חֲסִידֵי שֶׁלֹּא תַגִּיעַ לְיָדִי מְצִיאתָ שֶׁאֲצַטְרֵף לְהַחֲזִירָהּ לְפָנָיו מִשְׁוֹרֵת הַדִּין, וְכִשְׁהַגִּיעָה כְּזוֹ לְיָדִי בְּמַלְחַמַת סוּדוֹם שֶׁדִּינָהּ כִּשְׁלּוּלִיתוֹ שֶׁל נִהַר, לֹא אֲהַנֵּה מִמֶּנָּה כְּלָל."

קְדָשָׁה וּבְרַכָּה' (ל"ג כ"ז) בְּרַכּוֹת ח א; 'צַב אֲבָרְהָם'

קוֹבֵעַ מְקוֹם - מְשַׁנֵּה מַזָּל

ו'יוצא אתו החוצה ויאמר הַבֵּט נָא הַשְּׁמִימָה וּסְפֵר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וְיֹאמְרוּ לוֹ כֹּה יִהְיֶה זְרָעָה" (טו ה-ו)

(טו ה)

עֵינַת אָמֵן הִיא מְכַלֵּל הַבְּרַכָּה... עַל יְדֵי שְׁעוּזִים אָמֵן הַבְּרַכָּה הַשּׁוֹבָה יוֹתֵר" (משנ"ב כסז כ).

